



Co-funded by
the European Union



Nezaket İfadeleri

Selçuk Kırbaç

(Türkçeye tercüme eden: Selçuk Kırbaç)

Bağlam

Bu etkinlik, nezaket ifadelerinin dil ve kültür arasındaki köprü işlevini belirgin biçimde ortaya koyar. Nezaket ifadeleri, kültürel değerlerin ve toplumsal ilişkilerin dile yansıma biçimlerinden biri olduğu için, öğrencilerin hem dilsel farkındalıklarını hem de kültürel duyarlılıklarını geliştirmeye yönelik önemli bir öğrenme alanı sunar.

Amaç

Etkinliğin temel amacı, Türkçede geniş bir kullanım alanına sahip olan nezaket ifadelerini öğrencilere tanıtmak; bu ifadelerin anlam ve kullanım özelliklerini pekiştirmek; aynı zamanda nezaket ifadelerinin Türk kültürünü nasıl yansıttığını açıklamaktır. Böylece bu etkinlikte, öğrencilerin dilsel yeterliliklerinin yanı sıra kültürel farkındalıklarının da gelişmesi hedeflenmektedir.

İçerik

Etkinlik iki ders boyunca planlanmış ve uygulanmıştır. İlk derste öğrenciler, Türkçede nezaket ifadelerinin hangi bağlamlarda kullanıldığına dair somut örneklerle tanıştırılmıştır. Bu ifadelerin çoğunun mecazi nitelik taşıdığı vurgulanmış; mecazi anlatımların anlaşılması ve doğru bağlamda kullanılmasının iletişimsel açıdan neden önemli olduğu açıklanmıştır.

Türk kültüründe misafir ağırlamadan yemek kültürüne, hastalık hâllerinden yolculuklara, doğum ve ölüm gibi yaşam döngüsü durumlarından gündelik etkileşimlere kadar çok geniş bir alanda kullanılan zengin bir nezaket ifadeleri çeşitliliği bulunmaktadır. Örneğin, sevilen bir misafir gidince yakınlarınızın size söylediği “Allah kavuştursun” ifadesi, gelecekte buluşma isteğini mecazi bir dille aktaran nezaket sözüdür. Bu tür ifadelerin doğru bağlamda kullanılması, hem anlamın aktarılmasını hem de kültürel uygunluğu sağlar.



Co-funded by
the European Union



Öğrencilerin bu ifadeleri daha iyi kavrayabilmeleri için öğretmen sınıfa kapsamlı bir nezaket ifadeleri listesi sunmuş, bu ifadelerin anlamlarını açıklamış ve çeşitli senaryolar hazırlayarak öğrencilerin bu senaryolara uygun ifadeleri belirlemelerini istemiştir. Alternatif ifadeler birlikte tartışılmış ve en uygun kullanım bağlamları değerlendirilmiştir. Senaryo çeşitliliğinin artırılması, öğrencilerin farklı bağlamlarda doğru ifade seçimi yapma becerilerini geliştirmiştir.

Dersin devamında öğretmen, günlük hayatta sık kullanılan kelime ve kalıplardan oluşan bir liste dağıtmış ve bunların anlamlarını açıklamıştır. Bir sonraki derste ise öğrenciler, nezaket ifadelerini farklı durumlara uygulamaya yönelik sorularla çalışmış; ardından sınıfça doğru cevaplar tartışılmıştır.

Biçim

İki haftalık sınıf içi çalışma

Uygulanabilirlik

Bu etkinlik, farklı dil düzeylerinde ve yaş gruplarında kolaylıkla uygulanabilir. Hem başlangıç düzeyindeki hem de ileri seviyedeki öğrenciler, kendi seviyelerine uygun görevlerle etkinliğe aktif biçimde katılabilir.

Değerlendirme

Bu etkinlik, öğrencilere dil, kültür ve ikisi arasındaki ilişkinin niteliğine dair değerli bir bakış açısı kazandırmıştır. Çoğu öğrencinin Türkçede merkezi bir yere sahip olan bu ifadeleri kullanmadığı ya da bu ifadelere aşina olmadığı görülmüştür. Bazı nezaket ifadelerinin İsveççede doğrudan bir karşılığının bulunmaması, öğrencilerin bu ifadeleri doğru bağlamda kavramasını ve kullanmasını güçleştirmiştir.

Öğrencilerin metafor içeren ifadeleri anlamakta ve üretmekte zorlanmaları bir diğer gözlemdir. Ana dillerini çoğunlukla somut durumları ifade etmek için kullanan bu öğrenciler, soyut ve kültürel yüklü ifade kalıplarını zihinsel olarak canlandırmakta zorlanmışlardır. Ayrıca günlük yaşamlarında ağırlıklı olarak İsveççe kullandıkları için bu tür Türkçe ifadeleri doğal bağlamda deneyimleme fırsatları da sınırlıdır.



**Co-funded by
the European Union**



Bununla birlikte etkinlik, öğrencilerin kendi kültürlerine ilişkin farkındalıklarını artıran güçlü bir öğrenme fırsatı sunmuştur. Misafirperverlik, yemek kültürü, doğum ve ölümle ilgili gelenekler, özel günler ve bayramlara özgü ifadeler gibi Türk kültürünün temel unsurları öğrenciler tarafından tanınmış ve yeniden hatırlanmıştır.

Dersler sonunda öğrenciler yalnızca yeni ifadeler öğrenmekle kalmamış, aynı zamanda bu ifadelerin taşıdığı kültürel değerleri ve sosyal anlamları kavramışlardır. Birçok öğrenci Türkçe konuşurken bu ifadeleri daha sık kullanmak istediğini ve duyduklarında daha bilinçli bir dikkat göstereceğini ifade etmiştir. Öğrenciler, dersin hem eğlenceli hem öğretici olduğunu; Türk kültürünün inceliklerini daha derinlikli biçimde anlamalarını sağladığını belirtmişlerdir.